

Rapport 2007:37 R

Tillsynsbesöket vid
Gymnastik- och
idrottshögskolan 2006

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Tillsynsbesöket vid Gymnastik- och idrottshögskolan 2006

Utgiven av Högskoleverket 2007

Högskoleverkets rapportserie 2007:37 R

ISSN 1400-948X

Innehåll: Högskoleverket, juridiska avdelningen, **Caroline Cruz**

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Högskoleverkets kontorsservice, Stockholm, maj 2007

Tryckt på miljömärkt papper

Innehåll

Högskoleverkets beslut	5
Förord	7
Tillsynsbesöket	9
Planeringen	9
Besöket	9
Efterarbetet	10
GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLANS SVAR OCH HÖGSKOLEVERKETS BEDÖMNING	11
Högskolelagen och högskoleförordningen	13
1. Organisation	13
2. Kursvärderingar	14
3. Studentrepresentation	15
4. Samråd med studentrepresentanter	15
5. Anställningsordning	16
6. Kursplaner och utbildningsplaner	16
7. Examensärenden och frågor om tillgodoräkning	20
8. Tillträde till grundläggande högskoleutbildning	21
9. Anstånd och studieuppehåll	24
Förordningen om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor	29
11. Uppdragsutbildningens omfattning	29
Förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor	31
12. Information till de studerande	31
Funktionshindrade studenter	33
13. Information och stöd	33
Tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen	35
14. Allmänna handlingar och diarieföring	35
15. Posthantering	39
Förvaltningslagen och verksförordningen	43
16. Besök och öppethållande	43
17. Handläggningstider	43
18. Överklagandehänvisningar	46
19. Formella krav på högskolans beslut	48
20. Författningssänlig verksamhet	49

Högskoleverkets beslut

Gymnastik- och idrottshögskolan
Rektor

Juridiska avdelningen
Caroline Cruz
BESLUT

2007-06-05
Reg.nr 31-2230-06

Tillsynsbesök vid Gymnastik- och idrottshögskolan

Högskoleverket har granskat hur Gymnastik- och idrottshögskolan tillämpar högskolelagstiftningen och allmänna förvaltningsrättsliga regler.

Högskoleverket fastställer denna rapport.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern efter föredragning av verksjuristen Caroline Cruz i närvaro av kanslichefen Lennart Ståhle och chefsjuristen Eva Westberg.

Sigbrit Franke

Caroline Cruz

Kopia till
Idrottshögskolans Studentkår

Förord

Högskoleverket har enligt sin instruktion tillsyn över universitet och högskolor. Tillsynen bedrivs bl.a. genom att verket besöker några lärosäten varje år. Huvudsyftet med besöken är att kontrollera att lärosätena följer de lagar och förordningar som gäller för verksamheten. Besöken skall också vara till stöd och hjälp för lärosätena att stärka och utveckla deras egen kontroll av verksamheten.

Högskoleverket skickar i god tid före besöken ett frågeformulär som lärosätet skall besvara. Därigenom får lärosätets ledning och anställda ett tillfälle att kontrollera och reflektera över den egna verksamheten ur ett förvaltningsrättsligt perspektiv. Vid besöket granskar verket på plats hur lärosätet tillämpar de regler som gäller för verksamheten, bl.a. genom stickprovskontroller. Högskoleverket får dessutom värdefulla synpunkter från lärosätena och god inblick i deras verksamhet och de praktiska problem som lärosätena ställs inför, liksom i hur problemen hanteras. Högskoleverkets besök dokumenteras i rapporter som läggs ut på verkets webbplats <www.hsv.se>.

Studenternas rättssäkerhet är en särskilt viktig utgångspunkt för Högskoleverkets tillsynsverksamhet. Studentkåren eller studentkårerna vid det aktuella lärosätet får därför inför besöket också möjlighet att besvara frågeformuläret och att lämna synpunkter till verket.

Det är Högskoleverkets förhoppning att tillsynsbesöken skall vara till stöd och ledning för att förbättra verksamheten vid lärosätena.

Författningshänvisningarna i rapporten avser, om inte annat anges särskilt, bestämmelserna i deras lydelse före den 1 januari 2007.

Tillsynsbesöket

Planeringen

Under maj 2006 kontaktades rektorn för Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH) per telefon och informerades om att Högskoleverket planerade att göra ett tillsynsbesök vid högskolan den 16 november 2006 och att ett formulär med frågor skulle skickas inför besöket. I detta sammanhang kan nämnas att rektorn vid ett tidigare besök av universitetskanslern hade uttryckt intresse för ett sådant tillsynsbesök.

Frågeformuläret sändes till GIH den 24 maj 2006 tillsammans med ett brev med uppmaning om att frågorna skulle besvaras senast den 5 oktober 2006.

Studentkåren vid högskolan fick också frågeformuläret och gavs möjlighet att lämna synpunkter på hur tillämpningen av reglerna fungerar vid högskolan.

Den 3 oktober 2006 inkom svar från GIH på det utsända frågeformuläret.

Tillsynsbesöket genomfördes den 16 november 2006.

Från Högskoleverket deltog chefsjuristen Eva Westberg (chef för den juridiska avdelningen) samt verksjuristerna Caroline Cruz, Mikael Herjevik, Pontus Kyrk, Anders Mellstrand och Anna Sandström. Dessutom deltog i studiefte praktikanten Sihem Chabir.

Besöket

Besöket inleddes med att samtliga företrädare från Högskoleverket träffade rektorn Mats Ericson, förvaltningschefen Dimiter Perniklijski, prefekten Karin Söderlund och studentrepresentanten Anna Skoglund.

Eva Westberg berättade om juridiska avdelningens verksamhet samt om syftet med tillsynsbesöket och hur detta besök skulle komma att genomföras.

Mats Ericson presenterade sig själv samt beskrev GIH:s verksamhet och inledde med en historisk översikt: GIH anses vara världens äldsta existerande idrottshögskola. Pehr Henrik Ling grundade Kungliga Gymnastiska Centralinstitutet (GCI) år 1813 och studenterna var från början officerare. I början av 1860-talet togs de första kvinnorna in. Under år 1966 bytte GCI namn till Gymnastik- och idrottshögskolan. Från att tidigare organisatoriskt ha tillhört Lärarhögskolan i Stockholm blev GIH år 1992 en självständig högskola. Dessutom anförde Mats Ericson bl.a. följande. GIH har cirka 500 studenter och ett stort söktryck till sina utbildningar, exempelvis har den hälsopedagogiska utbildningen 35–40 sökande per plats. Studenterna är nöjda, vilket framgick av Högskoleverkets rapport *Studentspegeln 2002*. Studenterna får många undervisningstimmar och GIH försöker ha små undervisningsgrupper eftersom utbildningen domineras av färdighetsträning. GIH bedriver forskning i samarbete

med andra lärosäten. GIH har stor betydelse för Sverige som idrottsland. Hälften av alla landets förbundskaptener har fått hela sin utbildning, eller läst några kurser, på GIH.

Därefter diskuterades några av de svar som GIH lämnat till verket på det utsända frågeformuläret.

Caroline Cruz, Anna Sandström och Sihem Chabir besökte sedan registraturen. De samtalade med registratören Maj-Gun Öman. Eva Westberg, Mikael Herjevik, Anders Mellstrand och Pontus Kyrk besökte utbildningsavdelningen och samtalade bl.a. med samordnaren på avdelningen Anna-Clara Kjellman, samt tog stickprov på anstånd, studieuppehåll och examensbevis.

Under eftermiddagen gjordes stickprovskontroller vid institutionen för i drotts- och hälsovetenskap, GIH:s enda institution. Samtliga företrädare för Högskoleverket träffade prefekten Karin Söderlund, studierektorerna Eva Kraepelien-Strid och Leif Strand, institutionssekreterarna Maria Bate och Birgitta Öberg samt handläggaren Elisabeth Feldt.

Vid besöken på institutionen informerade Eva Westberg inledningsvis om juridiska avdelningens verksamhet och syftet med besöket.

Efter diskussion kring några av de frågor som Högskoleverket hade ställt i det utsända frågeformuläret gjorde företrädarna för Högskoleverket, förutom Caroline Cruz, stickprovskontroller av vissa handlingar. Caroline Cruz träffade Anna-Clara Kjellman som också är samordnare för studenter med funktionshinder. De samtalade om de funktionshinderade situation vid GIH.

Tillsynsbesöket avslutades med en återsamling vid vilken, förutom Högskoleverkets representanter, Mats Ericson, Karin Söderlund och Dimiter Periklijski deltog. Eva Westberg och hennes medarbetare redovisade översiktligt vad som kommit fram vid samtalen med högskolans personal och vid granskningen av handlingarna. Vissa frågor lyftes fram och diskuterades.

Slutligen beskrev Eva Westberg det fortsatta arbetet med anledning av tillsynsbesöket.

Efterarbetet

Högskoleverket skickade i början av april 2007 ett utkast till GIH för att ge högskolan tillfälle att korrigera faktafel eller rätta till eventuella missförstånd från verkets sida. GIH gavs även möjlighet att lämna synpunkter på frågorna som skickades inför tillsynsbesöket. Studentkåren vid GIH bereddes också möjlighet att lämna synpunkter på utkastet.

GIH lämnade därefter sina synpunkter på rapportutkastet.

**GYMNASTIK- OCH
IDROTTHÖGSKOLANS SVAR
OCH HÖGSKOLEVERKETS
BEDÖMNING**

Högskolelagen och högskoleförordningen

I. Organisation

Högskoleverket har frågat om GIH anser att dess organisation är så utformad att den stämmer överens med de regler om fördelning av beslutsbefogenheterna som högskoleförfattningarna anger.

GIH har svarat att dess organisation är utformad så att den stämmer överens med de regler om fördelning av beslutsbefogenheter som högskoleförfattningarna anger.

Högskoleverket har bland annat tagit del av GIH:s organisationsplan samt rektorns, förvaltningschefens och prefektens delegationsordningar.

Vid GIH finns, förutom styrelse, rektor och prorektor, en forsknings- och utbildningsnämnd samt en lärarutbildningsnämnd. Verksamheten är i övrigt uppdelad i en institution och en förvaltningsavdelning.

Högskoleverkets bedömning

Universitet och högskolor har viss frihet att utforma sin organisation själva, men de grundläggande kraven på organisationen ställs i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100). Beslutsbefogenheterna inom ett lärosäte fördelas mellan olika organ och befattningshavare.

Högskoleverket har i ett yttrande till Utbildnings- och kulturdepartementet den 15 november 2005 över rapporten *Försöksverksamhet med ändrad organisation inom högskolan* anfört att regeringen bör förtydliga högskoleförfattningarnas organisationsregler. Högskoleverket granskar därför endast i begränsad omfattning vilket ansvar GIH:s beslutsorgan har. Utifrån denna förutsättning har Högskoleverket inga invändningar mot GIH:s organisation.

När det gäller rektorns delegationsordning har det framkommit att de befattningshavare som fått beslutanderätt av rektorn (förvaltningschefen och prefekten) i sin tur har vidaredelegerat sin beslutanderätt i vissa frågor till andra befattningshavare vid GIH. Vid tillsynsbesöket har högskoleledningen uppgett att det har varit underförstått att sådan vidaredelegering har kunnat ske. Enligt Högskoleverkets uppfattning innebär dock inte en delegering av beslutanderätt till en viss befattningshavare att denne automatiskt också har rätt att vidaredelegera sin beslutanderätt till annan befattningshavare. Rektorns delegationsordning bör därför kompletteras med uppgift om i vilken mån berörda befattningshavare har rätt att i sin tur vidaredelegera beslutanderätten i olika frågor.

2. Kursvärderingar

Högskoleverket har frågat vilka åtgärder GIH:s ledning vidtar för att säkerställa att bestämmelsen om kursvärderingar i 1 kap. 14 § högskoleförordningen (1993:100) följs.

GIH har svarat bl.a. följande. GIH:s samtliga kurser utvärderas av studenterna vilket den kursansvariga läraren ansvarar för. Utvärderingen sammanställs och delges studentgruppen via programrådet och den kursansvarige återrapporterar till studentgruppen. Den kursansvarige överlämnar kursutvärderingen och självvärderingen till examinatorn för hel kurs. Därutöver anordnas en gång per termin självvärderingsdagar av forsknings- och utbildningsnämnden (FUN) och lärarutbildningsnämnden (LUN), där de kursansvariga, examinatorerna och studentrepresentanterna diskuterar den specifika kursen i relation till utbildningen i sin helhet. Kursutvärderingen och självvärderingsunderlagen presenteras för nästkommande studentgrupp.

Högskoleverket har vid besöket bett att få sammanställningar från det senast genomförda kurstillfället för tio slumpmässigt valda kurser.

Institutionen för idrotts- och hälsovetenskap

Institutionen har på frågan om vilket system för kursvärderingar som används svarat bl.a. följande. Vid programråden, där bl.a. lärare och studentrepresentanter ingår, diskuteras de kursvärderingar som gjorts. Vid dessa råd fångar man upp de synpunkter som studenterna har fört fram i kursvärderingar och återkoppling sker till utbildningarna. Programrådet är ett beredande organ som samlas två till tre gånger per år. Lärarna brukar presentera den senaste kursvärderingen för de nya studenterna på respektive kurs. Högskolan gör sammanställningarna av kursvärderingarna. Sammanställningarna förvaras i pärmar för varje program och pärmarna finns hos sekreteraren för LUN respektive FUN. GIH har däremot inte samlat alla sammanställningarna i en pärm.

Högskoleverkets bedömning

Enligt 1 kap. 14 § högskoleförordningen skall högskolan ge de studenter som deltar i eller har avslutat en kurs en möjlighet att framföra sina erfarenheter av och synpunkter på kursen genom en kursvärdering som anordnas av högskolan. Högskolan skall sammanställa kursvärderingarna samt informera om resultaten och eventuella beslut om åtgärder som föranleds av kursvärderingarna. Resultaten skall hållas tillgängliga för studenterna.

Högskoleverket har fått in samtliga begärda kurssammanställningar utom en. I det fallet uppgav prefekten att kursen under de senaste åren endast har getts till någon enstaka student.

Högskoleverket konstaterar att GIH har genomfört och sammanställt kursvärderingar i så gott som alla de granskade kurserna. Verket konstaterar vidare att GIH har informerat om och hållit resultatet tillgängligt för studenterna.

3. Studentrepresentation

Högskoleverket har frågat om GIH och studentkåren har kommit överens om vilka organ som studenterna skall vara representerade i och, om en sådan överenskommelse finns, bett högskolan att bifoga den. Vidare har Högskoleverket efterfrågat en redogörelse för vilka organ som finns där studenterna inte är representerade och anledningen till det.

GIH har lämnat följande svar på första frågan. Studenterna har rätt att vara representerade i högskolans alla beslutande och beredande organ vars verksamhet har betydelse för utbildningen och studenternas situation. Den rätten utnyttjas av studenterna och de deltar aktivt i dessa organ. Någon formell överenskommelse finns inte. Ett skäl till att det inte har behövts kan vara att studenterna vid GIH av hävd har haft ett mycket nära samarbete med såväl ledning som lärare och övrig personal. Detta återspeglas i det dagliga arbetet men även i Högskoleverkets utvärdering *Studentspeglar*.

Beträffande den andra frågan har GIH svarat att studenterna är representerade i alla beslutande och beredande organ.

Studentkåren, som har getts möjlighet att yttra sig, har inte lämnat några synpunkter i frågan.

Högskoleverkets bedömning

Enligt reglerna i 3 kap. 3, 6, 7 b och 9 §§ högskoleförordningen har studenterna rätt att vara representerade i högskolans olika organ. I propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan* (prop. 1999/2000:28, s. 28–29) anför regeringen bl.a. att högskolan och studentkåren tillsammans bör komma överens om vilka organ som studenterna skall vara representerade i.

Högskoleverket konstaterar att studenterna är representerade i GIH:s olika organ och att en väl fungerande dialog tycks finnas mellan högskolan och studenterna. Högskoleverket ser positivt på detta.

4. Samråd med studentrepresentanter

Högskoleverket har frågat vilka rutiner GIH har för att säkerställa att representanter för studenterna informeras och att samråd sker med dem.

GIH har lämnat följande svar. Studenterna informeras fortlöpande om kommande beslut. Detta sker i ledningsgruppen. Vid brådskande ärenden, som inte har avhandlats i ledningsgruppen, ger beslutsfattaren informationen muntligen eller genom e-post.

Högskoleverket har vid besöket också fått följande upplysningar. Studenterna är även representerade i institutionsrådet, som bland annat bereder olika typer av studentärenden och andra frågor som avgörs vid institutionen. Vidare är studenterna representerade i de olika programråden, som bereder för programmen specifika frågor. Företrädare för GIH träffar dessutom regelbundet

en representant för studentkåren. Några skriftliga rutiner för samrådet finns dock inte.

Studentkåren har inte redovisat några synpunkter.

Högskoleverkets bedömning

Enligt 3 kap. 9 § andra stycket högskoleförordningen gäller följande. Om ett beslut som har betydelse för utbildningen och studenternas situation inte skall fattas eller beredning genomföras av ett organ, utan av en enda person, skall information lämnas till och samråd ske med studentrepresentanter i god tid före beslutet respektive slutförandet av beredningen.

Högskoleverket konstaterar att studentinflytande också medges i de fall då enskilda befattningshavare fattar beslut i olika frågor. Några skriftliga rutiner för samrådsförfarandet finns visserligen inte vid GIH. I praktiken tycks dock samrådet med studentrepresentanterna fungera väl. Högskoleverket har därför inget att anmärka i denna del.

5. Anställningsordning

Högskoleverket har frågat om GIH har beslutat om en anställningsordning och, om så är fallet, hur denna hålls tillgänglig.

GIH har svarat att GIH:s styrelse har beslutat om en anställningsordning och att den finns tillgänglig på GIH:s intranät.

Högskoleverkets bedömning

I 4 kap. 14 § högskoleförordningen anges att en högskolas anställningsordning skall finnas tillgänglig vid högskolan och att med anställningsordning avses de regler för anställning av lärare som högskolan tillämpar.

Enligt 2 kap. 2 § 9 högskoleförordningen skall styrelsen för en högskola själv besluta om den anställningsordning som finns nämnd i 4 kap. 14 § högskoleförordningen.

Högskoleverket har tagit del av GIH:s anställningsordning som fastställdes av GIH:s styrelse den 19 april 2004 och trädde i kraft den 1 maj 2004. GIH har i sitt svar anfört att anställningsordningen finns tillgänglig på intranätet. Verket har funnit att den även finns tillgänglig på högskolans webbplats. Högskoleverket ser positivt på detta och har efter en översiktlig genomgång av anställningsordningen inte några synpunkter på denna.

6. Kursplaner och utbildningsplaner

Högskoleverket har frågat var inom GIH:s organisation beslut fattas om fastställande av kursplaner och utbildningsplaner för kurser och program, och vilka åtgärder GIH:s ledning vidtar för att säkerställa att kursplaner och utbildningsplaner innehåller de uppgifter som anges i 6 kap. 7 och 9 §§ högskoleförordningen.

GIH har svarat bl.a. följande. Forsknings- och utbildningsnämnden fastställer kurs- och utbildningsplaner för hälsopedagogprogrammet, tränarprogrammet och programmet för sport management. Lärarutbildningsnämnden fastställer kurs- och utbildningsplaner om lärarprogrammet. Vid GIH finns en kursplanemall med instruktioner för vilka uppgifter som skall finnas med i en kursplan. Institutionsrådet granskar kursplanerna innan de skickas till respektive nämnd. Där sker också en granskning av att alla uppgifter som anges i högskoleförordningen finns med.

Högskoleverket har vid besöket bett att få GIH:s fyra utbildningsplaner och tio slumpvis valda kursplaner.

Utbildningsplaner

Högskoleverket har granskat följande utbildningsplaner:

- programmet för sport management, 120 poäng
- hälsopedagogprogrammet, 120 poäng
- tränarutbildning, 80–120 poäng
- lärarprogrammet, 140–220 poäng.

Kursplaner

Högskoleverket har granskat följande kursplaner:

- juridik med idrottsinriktning, grundkurs 2, 10 poäng
- folkhälsovetenskap A, inriktning fysisk aktivitet, 20 poäng
- träningslära, 5 poäng
- rörelse, kropp och genus I, 5 poäng
- gymnastik, rörelse och dans för barn 4–9 år, 5 poäng
- komplettering av utländsk examen; didaktik och verksamhetsförlagd utbildning, 10 poäng
- nordiskt friluftsliv i ett kultursociologiskt perspektiv A, 20 poäng
- folkhälsovetenskap, inriktning beteendeförändring och fysisk aktivitet, 5 poäng
- idrotts- och arbetsfysiologi, 10 poäng
- praktikinära forskning I, 5 poäng.

Högskoleverkets bedömning

Utbildningsplaner

Högskoleverket har granskat högskolans utbildningsplaner. Enligt 6 kap. 9 § högskoleförordningen skall det i utbildningsplanen anges de kurser som utbildningen omfattar. *Programmet sport management* omfattar enligt utbildningsplanen 120 poäng. I utbildningsplanen anges dock att utbildningen består av kurser som tillsammans omfattar 160 poäng. Utbildningsplanen innehåller således motstridiga uppgifter om programmets omfattning. Föreskrifter i utbildningsplanen har till syfte att informera studenten om vad som gäller för programmet. Mot denna bakgrund är det viktigt att informationen i utbildningsplanen är så entydig som möjligt. Vidare framgår det inte vilka av de angivna kurserna som är obligatoriska och vilka som är valbara. Högskoleverket anser att det är lämpligt att även detta klart framgår av utbildningsplanen. Dessutom anges att det är den ”betygssättande läraren” som fattar beslut om vilka moment som kräver obligatorisk närvaro. Högskoleverket vill därför uppmärksamma GIH på att moment som kräver obligatorisk närvaro skall anges i relevant kursplan. Detta följer av 6 kap. 7 § högskoleförordningen där det föreskrivs att de övriga föreskrifter som behövs skall anges i kursplanen.

I utbildningsplanen för *hälsopedagogutbildningen* finns det, under rubriken Spärregler, endast en hänvisning till GIH:s studiehandbok. Ett lärosäte får ställa upp krav på att en student skall ha godkänts på tidigare kurser för att få fortsätta inom ett program. Högskoleverket vill dock uppmärksamma GIH på att ett sådant krav på särskilda förkunskaper skall framgå av relevanta kursplaner enligt 6 kap. 7 § 6 högskoleförordningen.

I utbildningsplanerna för *hälsopedagogutbildningen, tränarutbildningen och lärarprogrammet* återges förordningstext om tillgodoräknande, men ofullständigt. Bestämmelserna i 6 kap. 12 § högskoleförordningen finns inte med i planerna. Om högskolan i utbildningsplanerna väljer att återge bestämmelserna i högskoleförordningen om tillgodoräknande är det viktigt att samtliga bestämmelser refereras, annars kan det bli missvisande.

Högskoleverket utgår från att GIH gör de ändringar i utbildningsplanerna som behövs.

Kursplaner

Högskoleverket har granskat tio kursplaner. Flertalet av dem innehåller den information som fordras enligt 6 kap. 7 § högskoleförordningen. I flera kursplaner anges dock formerna för examination på ett alltför otydligt sätt. Det gäller följande kursplaner:

- folkhälsovetenskap A, inriktning fysisk aktivitet, 20 poäng
- gymnastik, rörelse och dans för barn 4–9 år, 5 poäng
- komplettering av utländsk examen; didaktik och verksamhetsförlagd utbildning, 10 poäng
- nordiskt friluftsliv i ett kultursociologiskt perspektiv A, 20 poäng

- rörelse, kropp och genus, 1,5 poäng
- träningslära, 5 poäng.

Här följer några exempel. I kursplanen för *folkhälsovetenskap A* anges under rubriken Examination:

Kunskaper utvärderas genom seminarier, skriftliga och/eller muntliga prov, enskilt eller i grupp, projektredovisningar, personliga utvecklingssamtal, dokumentation med probleminriktade reflektioner samt, i förekommande fall, genom praktiskt handlande. Examination kan ingå som en integrerad del av undervisningen.

I kursplanen för *gymnastik, rörelse och dans för barn* anges under rubriken Examination:

Skriftliga och/eller muntliga prov, enskilt och/eller i grupp samt i förekommande fall genom praktiskt handlande. Examination kan även ingå som en integrerad del av undervisningen.

Föreskrifter i kurs- och utbildningsplaner är föreskrifter i den mening som avses i 8 kap. regeringsformen, dvs. regler som är generellt tillämplbara och bindande för såväl universitet och högskolor som studenten. Regler i kursplaner om innehåll, examinationsform och betygsgrader utgör grunden för examinatorns myndighetsutövning, när hon eller han fattar beslut om betyg. Reglerna har också till syfte att informera studenterna om vad som gäller för en särskild kurs. Mot denna bakgrund är det viktigt att kursplanerna är tydliga.

Högskoleverket anser att föreskrifterna om examinationen i de uppräknade kursplanerna skulle behöva preciseras för att bättre uppfylla högskoleförordningens krav på att formerna för att bedöma studenternas prestationer skall anges i kursplanen.

I kursplanen för kursen *rörelse, kropp och genus* anges att studenterna senast vid kursstarten skall få preciserad information om examinationsformerna och betygskriterierna. Formerna för att bedöma studenternas prestationer skall emellertid enligt 6 kap. 7 § 7 högskoleförordningen anges redan i kursplanen.

I kursplanen för kursen *juridik med idrottsinriktning* anges att urvalet sker genom särskilda bestämmelser när kursen ges som en fristående kurs. Det anges dock inte vilka dessa bestämmelser är. Enligt uppgift från högskolan finns det inga särskilda urvalsbestämmelser för denna kurs. GIH:s formulering är således missvisande och bör tas bort.

Högskoleverket förutsätter att GIH ser över kursplanerna med anledning av vad som framkommit.

7. Examensärenden och frågor om tillgodoräknande

Högskoleverket har frågat GIH om alla som fattar beslut i examensärenden och ärenden om tillgodoräknande har rätt att göra det genom delegation. Högskoleverket har även begärt att få GIH:s examensordning.

GIH har svarat att alla som fattar beslut i examensärenden och ärenden om tillgodoräknande har rätt att göra det genom delegation. GIH har även bifogat sin examensordning.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket har tagit del av GIH:s *delegationsordningar* om tillgodoräknande och examensbevis. I rektorns delegationsordning anges att kursbevis utfärdas av förvaltningschefen, som i sin tur, enligt förvaltningschefens delegation fr.o.m. den 1 januari 2004, har delegerat vidare denna uppgift till samordnare på utbildningsavdelningen. Av högskolans examensordning framgår dock, till skillnad från delegationsordningen, att kursbevis utfärdas av examinatorn. GIH har under besöket upplyst verket om att det står fel i examensordningen och att detta skall åtgärdas så snart som möjligt.

Delegationsordningarna vad gäller beslut om tillgodoräknande och examensbevis synes i övrigt vara klara och ändamålsenliga. Verket har dock i avsnitt 1 påtalat att rektorns delegationsordning behöver kompletteras med uppgift om rätt till vidaredelegation av beslutanderätter.

Enligt högskolans lokala *examensordning* skall kurser i en generell examen vara genomförda vid universitet, högskola eller enskild utbildningsordnare som genom regeringsbeslut medgivits rätt att bedriva högskoleutbildning. Av 6 kap. 13 § högskoleförordningen följer dock att en student har rätt att tillgodoräkna sig annan utbildning än som avses i 12 § (grundläggande högskoleutbildning) om de kunskaper och färdigheter som studenten åberopar är av en sådan beskaffenhet och har en sådan omfattning att de i huvudsak svarar mot den utbildning för vilken de är avsedda att tillgodoräknas. Av andra meningen i samma bestämmelse framgår vidare att en student även får tillgodoräknas motsvarande kunskaper och färdigheter som har förvärvats i yrkesverksamhet. GIH:s examensordning inskränker således en students möjlighet att få annat än grundläggande högskoleutbildning tillgodoräknat på ett sätt som saknar stöd i bestämmelserna om tillgodoräknande.

Av material i *studiehandboken* om tillgodoräknande som verket inhämtat från GIH:s webbplats framgår vidare att ansökan om tillgodoräknande skall göras senast den 15 augusti respektive 15 december inför kommande termin. Högskoleverket har förståelse för att högskolan av praktiska skäl har ett sådant krav. Det saknas emellertid även här stöd för att på angivet sätt begränsa en students möjlighet att få en ansökan om tillgodoräknande prövad.

I studiehandboken anges vidare på ett kategoriskt sätt att tillgodoräknande av tidigare lärartjänstgöring inte kan beviljas (inom GIH:s lärarut-

bildning), då de verksamhetsförlagda momenten är en integrerad del av utbildningen. GIH har i ett ärende avslagit en students ansökan om tillgodoräknande på denna grund. Beslutet överklagades till Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH). Nämnden uttalade i sitt beslut (2006-II-17, reg.nr 4I-1246-06) att bestämmelserna om tillgodoräknande förutsätter att det sker en individuell prövning av ansökan om tillgodoräknande. Eftersom detta inte skett i ärendet beslutade ÖNH att undanröja GIH:s beslut och återförvisa ärendet till högskolan för förnyad handläggning.

Studiehandbokens kategoriska ställningstaganden riskerar således att leda till att högskolan inte gör någon individuell prövning av en students ansökan om tillgodoräknande av tidigare lärartjänstgöring. Studiehandbokens text riskerar dessutom att avhålla studenter från att utnyttja sin rätt att ansöka om sådant tillgodoräknande.

Högskoleverket förutsätter att GIH åtgärdar de påtalade bristerna i examensordningen och i studiehandboken.

8. Tillträde till grundläggande högskoleutbildning

Högskoleverket har frågat om högskolans styrelse har beslutat om en antagningsordning. Verket har också begärt att få högskolans antagningsordning och frågat hur den hålls tillgänglig.

GIH har svarat att högskolans styrelse har beslutat om en antagningsordning. Antagningsordningen finns på GIH:s webbplats och i tryckt form i en informationsmonter utanför utbildningsavdelningen.

GIH har svarat ja på frågan om GIH tillämpar annan urvalsgrund eller gör annan platsfördelning än vad som avses i 7 kap 10 § fjärde stycket högskoleförordningen vid urval till utbildning som vänder sig till nybörjare. Högskolan har vidare hänvisat till ett beslut från Högskoleverket där GIH har fått tillstånd att genomföra ett alternativt urval till en tredjedel av platserna med bl.a. intervju som urvalsmetod. Av ansökan till Högskoleverket framgår att GIH redan hade tillsatt en tredjedel av platserna (tio stycken) genom s.k. fri kvot.

Högskoleverkets bedömning

Beslut av styrelsen

Enligt 2 kap. 2 § 8 högskoleförordningen skall styrelsen för en högskola själv besluta om den antagningsordning som nämns i 6 kap. 3 § andra stycket samma förordning.

Högskoleverket konstaterar att styrelsen har beslutat om antagningsordningen. Den nu gällande fastställdes den 18 februari 2003.

Antagningsordningens tillgänglighet

I 6 kap. 3 § andra stycket högskoleförordningen anges att högskolans antagningsordning skall finnas tillgänglig. Med antagningsordning avses de regler

för grundläggande högskoleutbildning som högskolan tillämpar dels i fråga om ansökan, behörighet och undantag från behörighetsvillkor samt urval, dels i fråga om hur beslut om antagning och undantag från behörighetsvillkor fattas och hur beslut om behörighet överklagas.

Högskoleverket konstaterar att antagningsordningen är tillgänglig via GIH:s webbplats och enligt GIH:s svar i tryckt form i en informationsmonter utanför utbildningsavdelningen. Den hålls därmed tillgänglig på ett acceptabelt sätt.

Samtliga lokala regler skall stå i antagningsordningen

Högskoleverket har granskat GIH:s antagningsordning utifrån förutsättningen att det skall vara möjligt för sökande och studenter att ta del av de lokala urvals- och behörighetsregler som tillämpas vid aktuell antagning. I antagningsordningen anges följande under rubriken Inledning.

Förutom de regler som finns i antagningsordningen gäller reglerna och rutinerna som finns i de bedömningshandböcker för samordnad antagning som framställs av Verket för högskoleservice (VHS) i samarbete med högskolorna. Bedömningshandböckerna används i tillämpliga delar även i den lokala antagningen vid Idrottshögskolan.

De regler som GIH tillämpar på det aktuella området kan alltså endast återfinnas i dessa handböcker, som måste efterfrågas särskilt.

Högskoleverket noterar med tillfredsställelse att antagningsordningen som är tillgänglig via GIH:s webbplats innehåller länkar till webbplatsen <www.studera.nu>, vilken är Högskoleverkets webbplats för information om högskolestudier. Däremot går det inte på detta sätt att ta del av bedömningshandböckerna.

Högskoleverket finner att det således inte är möjligt att genom antagningsordningen ta del av samtliga regler för bedömning av de sökandes behörighet. Högskoleverket förutsätter att GIH vidtar åtgärder så att sökande och studenter kan ta del av reglerna. Dessutom anser verket att, eftersom antagningsordningen är tillgänglig via GIH:s webbplats, det också måste vara möjligt att ta del av de regler som finns i bedömningshandböckerna via länkar.

Sammanfattningsvis konstaterar Högskoleverket att antagningsordningen inte till fullo uppfyller de krav som anges i 6 kap. 3 § andra stycket högskoleförordningen. Högskoleverket kommer att följa upp ärendet i denna del.

Förordningstext och andra uppgifter som behöver ändras

Antagningsordningen har fastställts år 2003 och alla datum för ansökan och kompletteringar avser 2003. Antagningsordningen återger vidare inaktuell förordningstext. En konsekvens av detta är att bestämmelserna om s.k. reell kompetens och möjligheten att överklaga beslut om anstånd och studieuppehåll saknas.

Antagningsordningen, som inte verkar ha reviderats sedan den fastställdes, behöver således uppdateras avseende bl.a. förordningstext, datumangivelser och benämningen på högskolan.

Vad gäller särskilda skäl som urvalsgrund anges under rubriken *Urval till idrottshögskolans program* att ”endast sökande som prioriterat Idrottshögskolan i första hand prövas”. Rättsligt stöd för en sådan begränsning saknas, och Höskoleverket utgår från att högskolan rättar till skrivningen.

Återkallelse av antagningsbeslut

Under rubriken *Inställande av kurs/utbildningsprogram* anges att ”för att utanonserade kurser och utbildningsprogram skall starta krävs att det finns tillräckligt många sökande och antagna. Om dessa krav inte är uppfyllda kan utbildningen ställas in”.

Med anledning av detta vill Höskoleverket uppmärksamma GIH på följande. Det finns inga hinder för högskolan att ställa in en kurs under förutsättning att studenter ännu inte antagits till kursen. Har däremot de sökande fått positiva antagningsbeslut kan högskolan i regel inte återkalla besluten. Ett sådant beslut är nämligen ett s.k. gynnande förvaltningsbeslut. Gynnande förvaltningsbeslut får i regel inte omprövas till nackdel för den enskilde. Undantag från detta gäller dock om beslutet försetts med återkallelseförbehåll, om sådana säkerhetsskäl som t.ex. hälsofara, brandfara eller trafikfara kräver detta, eller om den enskilde utverkat beslutet genom vilseledande uppgifter (se prop. 1986/87:80 s. 39).

Höskoleverket har i ett beslut den 18 november 2003, reg.nr 31-3811-03, anfört att ett förbehåll om att en utbildning kan ställas in måste framgå av antagningsbeskedet. Ett förbehåll i en utbildningskatalog var inte tillräckligt. Höskoleverket fann, då lärosätet inte hade angett något förbehåll i antagningsbeskedet, att lärosätet hade ett juridiskt ansvar för att utbildningen skulle ges.

GIH har vid tillsynsbesöket uppgett att högskolan i sina antagningsbesked troligen inte har något förbehåll om att utbildningen kan komma att ställas in vid för få sökande eller antagna. Som framgår av Höskoleverkets beslut bör dock ett sådant förbehåll framgå av antagningsbeskedet om högskolan vill kunna ställa in en kurs efter antagningen. Samtidigt bör det understrykas att en högskola så tidigt som möjligt bör ta ställning till om det finns tillräckligt många behöriga sökande till en viss utbildning. Även om antagningsbeskeden innehåller förbehåll medför sent inställda utbildningar olägenheter för de sökande.

Höskoleverket förutsätter att GIH beaktar vad verket har påtalat.

9. Anstånd och studieuppehåll

Högskoleverket har frågat var i GIH:s organisation ärenden om anstånd och studieuppehåll handläggs samt om GIH har några egna regler och riktlinjer i dessa frågor.

GIH har lämnat följande svar. Anstånd handläggs av utbildningsavdelningen. Ansökan om studieuppehåll handläggs av respektive studierektor. Återupptagande av studier handläggs av utbildningsavdelningen i samråd med respektive studierektor.

GIH har bifogat ett utdrag ur studiehandboken med regler för studieuppehåll. Högskolan har också bifogat sin antagningsordning som innehåller regler om anstånd.

Beträffande frågan om anstånd har GIH även anfört följande. Vid antagningen inför höstterminen 2006 tillämpades inte den lokala regeln om krav på att den sökande skall ha antagits i första eller andra urvalet för att beviljas anstånd, i enlighet med ÖNH:s beslut i ett liknande ärende vid en annan högskola (nämndens beslut 2006-03-17, reg.nr 47-328-06).

Högskoleverket har vid besöket på utbildningsavdelningen granskat tio slumpvis utvalda ärenden om anstånd från åren 2003–2006. Vidare har tio slumpvis utvalda ärenden om studieuppehåll granskats, varav fem där beslut har fattats vid utbildningsavdelningen och fem där beslut har fattats vid institutionen. Ärendena har avsett åren 2005–2006.

Högskoleverkets bedömning

Författningsbestämmelser

Enligt 7 kap. 20 § högskoleförordningen får en högskola, om det finns särskilda skäl, medge att den som är antagen till grundläggande högskoleutbildning vid högskolan

1. får anstånd med att påbörja studierna, eller
2. får fortsätta sina studier efter studieuppehåll.

Högskoleverket meddelar närmare föreskrifter om anstånd och studieuppehåll (se HSVFS 1999:1).

Sedan den 1 januari 2005 får en högskolas beslut, att inte bevilja den som är antagen till grundläggande högskoleutbildning anstånd med att påbörja studierna eller få fortsätta efter studieuppehåll, överklagas till ÖNH.

I detta sammanhang är även följande av betydelse. Vid myndighetsutövning mot någon enskild är bestämmelserna i 19–21 §§ förvaltningslagen (1986:223) tillämpliga. I sådana fall skall ett beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende med vissa undantag innehålla de skäl som har bestämt utgången. Om beslutet går parten emot och kan överklagas skall, förutom överklagandehänvisning, även eventuell avvikande mening framgå.

GIH:s lokala regler

Högskoleverket har tagit del av GIH:s regler om anstånd i antagningsordningen och GIH:s regler om studieuppehåll i studiehandboken. GIH har i detta sammanhang uppgett att högskolan med hänsyn till ett avgörande från ÖNH inte har tillämpat en lokal regel i antagningsordningen om krav på att den sökande skall ha antagits i första eller andra urvalet för att beviljas anstånd. Högskoleverket förutsätter att GIH korrigerar sina lokala regler så att de överensstämmer med denna praxis.

Vad gäller en högskolas möjligheter att besluta om egna regler på dessa områden uttalade ÖNH följande i nyss nämnda ärende (beslut 2006-03-17, reg.nr 47-328-06).

Varken högskoleförordningens eller Högskoleverkets bestämmelser innehåller något uttryckligt bemyndigande för högskolorna att själva utfärda bindande lokala föreskrifter vad gäller anstånd och studieuppehåll. Det finns dock i vart fall en möjlighet för högskolorna till tolkning av högskoleförordningens bestämmelser som kan ta sig uttryck i allmänna råd, riktlinjer och andra typer av lokala regler. Högskolornas lokala regler måste dock härvid vara förenliga med högskoleförordningens och Högskoleverkets bestämmelser.

Det kan ifrågasättas om flera av de övriga lokala regler som GIH har redovisat är förenliga med högskoleförordningens bestämmelser inom området. Det gäller bland annat regeln i antagningsordningen om att anstånd endast medges för programstudenter. Med tanke på att tillämpningen av lokala regler om anstånd och studieuppehåll numera kan prövas av ÖNH har dock Högskoleverket inga ytterligare synpunkter på innehållet i GIH:s lokala regler och riktlinjer.

Högskoleverket noterar avslutningsvis att i studiehandboken anges att ansökan om studieuppehåll behandlas och beslutas av studierektorn för respektive program. Uppgiften om vem som fattar beslut i dessa ärenden överensstämmer dock inte med prefektens delegationsordning, som anger studiesamordnaren som beslutsfattare. Eftersom det är viktigt med korrekt information till studenterna förutsätter Högskoleverket att GIH rättar denna uppgift.

Granskade ärenden om anstånd

Enligt GIH:s delegationsordningar ankommer det på samordnaren vid utbildningsavdelningen att fatta beslut i frågor om anstånd. Vid granskningen av anståndsärendena framkom emellertid att samordnaren inte varit beslutsfattare i några av ärendena på senare tid. Skälet synes vara att ärendena varit brådskande och att behörig beslutsfattare inte varit i tjänst. GIH måste dock se till att de personer som fattar beslut om anstånd också har formell behörighet att göra så.

Högskoleverket förutsätter att GIH gör nödvändiga förändringar i sina delegationsordningar eller att tillfälliga beslutsdelegeringar utfärdas för exempelvis semesterperioderna.

Granskade ärenden om studieuppehåll

Med studieuppehåll avses ett uppehåll i studierna som anmälts till högskolan av studenten. Om det finns särskilda skäl får högskolan medge att en student får fortsätta sina studier efter studieuppehållet. Den som har särskilda skäl kan sägas ha platsgaranti efter uppehållet medan andra som anmäler studieuppehåll utan att ha sådana skäl endast kan återuppta studierna i mån av plats. Om en högskola inte anser att den sökandes skäl är tillräckliga för att medge studieuppehåll med platsgaranti, måste ett avslagsbeslut fattas och överklagandehänvisning lämnas.

När det gäller de ärenden om studieuppehåll som handlagts vid *institutionen* konstaterar Högskoleverket att GIH i de flesta fall har medgivit de sökande studieuppehåll ”med förtur” för önskad period. Uttrycket ”förtur” återfinns emellertid inte i GIH:s regler i studiehandboken (som i stället använder ”platsgaranti”) och innebörden framgår inte heller av tillgängliga handlingar. Högskoleverket utgår dock från att med ”förtur” avses platsgaranti. De aktuella besluten kan därför inte ges någon annan innebörd än att GIH funnit att de sökande har haft särskilda skäl och att dessa medgivits studieuppehåll med platsgaranti. Att GIH i sina beslut använder en annan terminologi än vad som anges i de egna reglerna (studiehandboken) är ägnat att skapa förvirring och försvårar för studenterna att överblicka sina rättigheter och skyldigheter. GIH bör därför se över utformningen av besluten om studieuppehåll så att det inte kan uppkomma någon tvekan om innebörden.

I två av de granskade ärendena från institutionen har dock GIH uttryckligen beslutat om att bevilja studieuppehåll ”utan förtur” (beslut 2005-03-30, dnr 016/05-45, respektive 2006-03-01, dnr 45-041/06). Besluten kan bara uppfattas så att GIH har ansett att de sökandes skäl inte varit tillräckliga för att medge studieuppehåll med platsgaranti. Korrekt förfarande hade då varit att ange att ansökan om studieuppehåll med platsgaranti avslagits och att GIH registrerat att den sökande har studieuppehåll (utan platsgaranti) under viss tid. GIH borde också i enlighet med 20 och 21 §§ förvaltningslagen ha angett skälen för avslagsbesluten samt lämnat överklagandehänvisningar. Högskoleverkets bedömning förändras inte av att GIH efter studieuppehållen ofta tycks bevilja studenter utan platsgaranti rätt att återuppta sina studier. Som framgår av redovisningen ovan är det av rättssäkerhetsskäl viktigt att högskolornas beslut utformas på ett tydligt sätt så att studenterna förstår innebörden och därmed kan ta till vara sina rättigheter i ärendena.

Högskoleverket har även granskat fem ärenden om studieuppehåll som handlagts vid *utbildningsavdelningen*. Ärendena har närmast avsett återupptagande av studierna efter studieuppehållen. I fyra av fem granskade fall har studenterna, även de som inte har haft platsgaranti, fått återuppta sina studier

som planerat. I det femte fallet har emellertid ett skriftligt besked (2005-12-12) lämnats av antagningshandläggaren till studenten att ansökan om att återuppta studierna vid tränarprogrammet vårterminen 2006 inte har beviljats. GIH har också angett skälen för sitt ställningstagande. GIH borde i detta fall även ha lämnat en överklagandehänvisning, eftersom ett sådant beslut eventuellt skulle kunna överklagas (jfr ÖNH:s beslut 2006-01-20, reg.nr 47-930-05). Om GIH i framtiden avslår en begäran om att få återuppta studier så bör högskolan ange skälen för beslutet och lämna överklagandehänvisning.

Övrigt

I avsnitt 19 *Formella krav på högskolans beslut* i denna rapport behandlas bland annat verksförordningens huvudregel om föredragning av ärenden. I detta avsnitt behandlas även frågan om föredragning av ärendena om anstånd och studieuppehåll.

Förordningen om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor

II. Uppdragsutbildningens omfattning

Högskoleverket har frågat dels om GIH i något eller några fall anordnar uppdragsutbildning som omfattar mer än 40 studieveckor, dels vilka rutiner GIH tillämpar för att säkerställa att Högskoleverket underrättas skriftligen om sådana uppdragsutbildningar. Vidare har verket frågat om GIH fastställt några riktlinjer och, om så är fallet, bett högskolan att bifoga dem.

GIH har svarat följande. Högskolan anordnar inte uppdragsutbildningar som omfattar mer än 40 studieveckor. I enlighet med GIH:s anvisningar om uppdragsutbildning skall – när ett beslut om uppdragsutbildning som omfattar mer än 40 studieveckor fattas – information om detta lämnas till Högskoleverket.

GIH har bifogat sina riktlinjer, daterade den 1 september 2006.

Högskoleverkets bedömning

Uppdragsutbildning regleras i förordningen (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor och i Högskoleverkets föreskrifter (HSVFS 2003:3) om uppdragsutbildning. Högskoleverket har också utarbetat en vägledning (se rapporten *Uppdragsutbildning – en vägledning*, Högskoleverkets rapportserie 2003:35 R).

Enligt 4 § andra stycket förordningen om uppdragsutbildning skall Högskoleverket underrättas skriftligen när en högskola anordnar uppdragsutbildning som omfattar mer än 40 studieveckor.

I 3 § Högskoleverkets föreskrifter om uppdragsutbildning anges att högskolans underrättelse skall lämnas när det skriftliga avtalet är undertecknat av parterna. Till underrättelsen skall högskolan foga en kopia av avtalet.

Av 1 § Högskoleverkets föreskrifter framgår att en högskola skall fastställa riktlinjer för sin uppdragsutbildning och se till att studenter och andra lätt kan få information om inriktningen och omfattningen av högskolans uppdragsutbildning.

Högskoleverket konstaterar att GIH har fastställt riktlinjer för sin uppdragsutbildning och att det enligt riktlinjerna finns en uppdragsansvarig som samordnar uppdragsutbildningar vid högskolan. Högskoleverket utgår från att studenter och andra härigenom lätt kan få information om inriktningen och omfattningen av högskolans uppdragsutbildning.

Förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor

12. Information till de studerande

Högskoleverket har frågat GIH om hur högskolan informerar den sökande om registrering och även bitt GIH att bifoga informationsmaterial om sådant finns.

GIH har svarat bl.a. följande. Information finns i GIH:s studiehandbok och i VHS anmälningsskatalog. Till viss del finns information även i anmälningsskatalogen för fristående kurser. Information till antagna programstudenter lämnas i välkomstbrevet.

Högskoleverkets bedömning

Enligt 1 kap. 4 § förordningen (1993:1153) om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor skall högskolan vid antagning till utbildning informera den sökande om att lämnade uppgifter, liksom uppgifter om studier, kommer att behandlas automatiskt i register. Informationen skall innehålla upplysning om att bestämmelser för registren finns i denna förordning och omfatta den information som skall lämnas enligt personuppgiftslagen (1998:204).

I 23 § personuppgiftslagen anges att den personuppgiftsansvarige själv skall lämna den registrerade information om behandlingen av uppgifter om personen, om uppgifterna samlats in från personen själv. Av 25 § samma lag följer att den personuppgiftsansvarige själv skall informera om rätten att ansöka om information och få rättelse. Enligt 28 § personuppgiftslagen är den personuppgiftsansvarige skyldig att på begäran av den registrerade snarast rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som inte har behandlats i enlighet med personuppgiftslagen eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av lagen.

GIH har i sitt svar hänvisat till VHS anmälningsskatalog. I katalogen för hösten 2006 finns den information som skall lämnas enligt i 1 kap. 4 § förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor. I GIH:s studiehandbok och övrigt informationsmaterial däremot saknas information om möjligheten till rättelse enligt personuppgiftslagen. Även denna information borde lämnas i handboken och i övrigt material som informerar de sökande om registreringen.

Högskoleverket utgår från att högskolan beaktar verkets synpunkter.

Funktionshindrade studenter

13. Information och stöd

Högskoleverket har frågat GIH vilka åtgärder högskolan vidtar för att öka lärarnas och studenternas medvetenhet och kunskap om frågor rörande funktionshinder samt vilken information som finns om stödåtgärder och hur den hålls tillgänglig. Verket har också bett högskolan att bifoga sådan information.

Vidare har verket frågat om högskolan i något fall har nekat den hjälpsökande särskilt stöd. Verket har också bett GIH ge exempel på när en psykiskt funktionshindrad student har fått särskilt stöd för att kunna tillgodogöra sig utbildningen.

GIH har svarat bl.a. följande. GIH har antagit en handlingsplan för ökad tillgänglighet där målet är att göra GIH:s utbildningsmiljö tillgänglig för alla. Till studenterna lämnas särskild information i studiehandboken. Studierektorerna får särskild information från samordnaren för studenter med funktionshinder.

Informationen finns tillgänglig på webbplatsen och i studiehandboken. Personligt samtal med samtliga anmälda studenter med funktionsnedsättning ges.

GIH har svarat nekande på frågorna om högskolan i något fall har nekat den hjälpsökande särskilt stöd och om högskolan har något exempel på när en psykiskt funktionshindrad student har fått särskilt stöd för att kunna tillgodogöra sig utbildningen.

GIH har ur studiehandboken bifogat avsnittet *Funktionshinder och högskolestudier vid GIH*.

Vid tillsynsbesöket upplyste samordnaren för studenter med funktionshinder om bl.a. följande. År 2005 studerade en synskadad student vid högskolan, och under 2006 har fem studenter med dyslexi studerat vid högskolan. Information om funktionshinder ges till studenter i studiehandboken som skickas ut tillsammans med välkomstbrevet. Innan utbildningen börjar träffar samordnaren alla studenter som antagits på grund av särskilda skäl. Studenter med dyslexi kan få förlängd tentamenstid och anteckningshjälp från en medstudent som högskolan ersätter för arbetet. Studenterna kan också få låna datorer av GIH. De studenter som går på lärarutbildningen skall få utbildning om dyslexi. GIH har inga studenter med neuropsykiatriska diagnoser. GIH har aldrig behövt vända sig till Stockholms universitet för att ansöka om bidrag för särskilt pedagogiskt stöd ur de nationella medel som universitetet har att fördela.

Vid institutionen uppgav personalen att man tidigare har haft en rullstolsburen student och att det finns studenter med dyslexi och anorexi. Beträffande anorexi så finns en handlingsplan.

Högskoleverkets bedömning

I 1 kap. 5 a § högskolelagen hänvisas till lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter, vari finns bestämmelser om att högskolorna inom ramen för sin verksamhet skall bedriva ett målinriktat arbete för att aktivt främja lika rättigheter för studenter och sökande oavsett bl.a. funktionshinder.

I propositionen *Den öppna högskolan* (prop. 2001/02:15 s. 104–105) framhåller regeringen att det är angeläget att informationen om olika stödåtgärder till studenter med funktionshinder i högskolan förbättras, lyfts fram och görs mer tillgänglig. Enligt regeringen är det också viktigt att institutioner, lärare och medstudenter informeras.

I regleringsbrevet för budgetåret 2006 avseende anslag till universitet och högskolor m.m. anges bl.a. att lärosätena hos Stockholms universitet kan söka bidrag för särskilt pedagogiskt stöd för studenter med funktionshinder för de kostnader som överstiger 0,3 procent på anslaget för grundläggande högskoleutbildning.

Högskoleverket konstaterar att GIH har information till de sökande, studenter och lärare om de stödåtgärder som finns vid högskolan. Enligt högskolan har ingen student nekats stöd. Verket ser positivt på detta.

Tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen

14. Allmänna handlingar och diarieföring

Handledning och information

Högskoleverket har frågat om GIH har någon handledning om allmänna handlingar och diarieföring och, om så är fallet, bitt högskolan att bifoga den. Verket har också frågat hur man når ut med information i dessa frågor till de anställda och vilka utbildningsinsatser som görs på området.

GIH har svarat att det finns en promemoria om hantering av ärenden vid GIH och bifogat dokumentet samt anfört följande. En utförligare handledning kommer att utarbetas i samarbete med SIPU Arkivtjänst–Arkivkonsult AB. Riksarkivet informerade högskolans personal våren 2006 om vilka regler som gäller för handlingar i högskolan, och Riksarkivet ger återkommande information till de anställda. Riktade utbildningsinsatser ges också till dem som handlägger ärenden.

Vid besöket på registraturen uppgav registratören bl.a. följande. För närvarande är det inte klart när handledningen kan vara klar, men förhoppningen är att den blir klar under 2007. Lärare och forskare skulle behöva utbildning i allmänna handlingar och diarieföring.

Utlämnande av allmänna handlingar

Högskoleverket har frågat om det finns beslut där utlämnande av allmänna handlingar har vägrats och om GIH i sådana fall lämnar någon överklagandehänvisning. Högskoleverket har även frågat om det finns något delegationsbeslut för de fall GIH vägrar att lämna ut en allmän handling och har bitt högskolan att beskriva rutinerna för handläggning av ett sådant ärende.

GIH har svarat nekande på frågan om det finns något beslut där högskolan har vägrat att lämna ut någon allmän handling och hänvisat till detta svar på de övriga frågorna.

I dokumentet *Rektors delegation under 2006 och tillsvidare* anges att förvaltningschefen skall pröva frågan om utlämnande av allmänna handlingar.

Vid registraturen uppgav registratören att högskolan sällan får någon begäran om utlämnande av allmänna handlingar.

På institutionen uppgav personalen att de aldrig vägrat lämna ut någon allmän handling och att de vid tveksamma fall skulle vända sig till förvaltningschefen.

Registrering

Högskoleverket har bitt GIH beskriva hur den ordnar sin registrering av handlingar och frågat om det finns särskilda register för någon viss del av

verksamheten (t.ex. för institutionernas verksamhet) eller för vissa typer av handlingar. Högskoleverket har även frågat var i organisationen och hur handlingar i ärenden om antagning, tillgodoräknande, examensbevis, anstånd och studieuppehåll registreras.

GIH har svarat att registrering av ärenden om antagning, tillgodoräknande, examensbevis, anstånd och studieuppehåll sker hos registratören.

Vid det inledande mötet hänvisades till att högskolan tagit hjälp av en konsult, SIPU Arkivtjänst–Arkivkonsult AB. Uppgiften är att se över GIH:s arkiv, arkiveringsrutiner, ge viss utbildning till berörda administratörer, lärare och forskare.

Vid besöket upplyste registratören om bl.a. följande. GIH använder sig av ett ADB-baserat diarium, ett ärendehanteringssystem från ALP Data i Linköping. Ärenden om tillgodoräknande, anstånd och studieuppehåll diarieförs på registraturen. Däremot diarieförs inte ärenden om examensbevis, förutom om en student skulle få avslag på sin begäran om att få ett examensbevis. Överklagandet skulle i så fall diarieföras. Detsamma gäller överklagade ärenden om antagning.

Vid tillsynsbesöket överlämnade registratören två pärmar som skulle innehålla samtliga överklagade ärenden.

Vid en genomgång av pärmarna fann verket ett överklagat ärende, nummer 393/06, som rörde betygssättning av en uppsats. I akten fanns GIH:s beslut om bifall daterat den 23 oktober 2006. Av diariet kunde endast utläsas när överklagandet kommit in till högskolan. Högskolans beslut var inte registrerat i diariet.

Högskoleverket fann ytterligare ett överklagande, nummer 446/06, i en tredje pärm som rörde antagning till utbildning. Högskolans beslut hade överklagats till ÖNH. De handlingar som fanns i ärendet var GIH:s yttrande över överklagandet till ÖNH daterat den 16 oktober 2006 och ÖNH:s beslut daterat den 30 oktober 2006. I diariet hade endast registrerats att överklagandet kommit in till GIH den 1 november 2006. I en pärm hos en handläggare fann Högskoleverket själva överklagandeskriften. GIH hade inte ankomststämplat överklagandet, men det framgick att det hade kommit in till VHS den 24 juli 2006.

Dessutom påträffade Högskoleverket vid besöket hos handläggaren ytterligare ett ärende som överklagats, ärende nummer 356/05. Av de handlingar som fanns i ärendet framgick att ÖNH vidarebefordrat ett överklagande till GIH den 4 augusti 2005 och att GIH den 12 september 2005 hade omprövat sitt tidigare beslut till den sökandes fördel. Överklagandeskrivelsen fanns inte i akten hos handläggaren.

Efter tillsynsbesöket har GIH uppgett att de överklagade ärendena inte finns samlade i särskilda pärmar, utan registreras och ligger i respektive dossier.

Högskoleverkets bedömning

Handledning och information

Justitiekanslern har uttalat att det bör kunna krävas att det för internt bruk finns något slags handledning om allmänna handlingar och diarieföring. I en sådan handledning bör syftet med handlingsoffentlighet och diarieföring förklaras. Av handledningen bör också framgå vad som avses med en allmän handling, vilka handlingar som skall registreras och av vem samt vilka uppgifter som skall registreras. Där bör också framgå vilka slags handlingar man lämpligen kan låta bli att registrera och hur man då i stället gör. Handledningen kan också ge exempel på handlingar som uppenbart är av ringa betydelse för högskolans verksamhet och som därför är undantagna från registrering (JK:s beslut den 17 mars 1999, dnr 396-98-22).

Högskoleverket konstaterar att GIH håller på att ta fram en sådan handledning. Det vore också lämpligt om alla anställda, det vill säga även lärare och forskare, fick utbildning om vad som gäller för allmänna handlingar och diarieföring av sådana handlingar.

Utlämnande av allmänna handlingar

En begäran om att ta del av en allmän handling skall enligt 2 kap. 14 § tryckfrihetsförordningen göras hos den myndighet som förvarar handlingen. Svarar en viss befattningshavare vid myndigheten enligt arbetsordningen eller särskilt beslut för vården av handlingen, ankommer det enligt 15 kap. 6 § andra stycket sekretesslagen (1980:100) på denna befattningshavare att i första hand pröva frågan om handlingens utlämnande till den enskilde. Om framställningen inte kan tillmötesgå fullt ut skall den som begär att få ut handlingen underättas om detta. Den sökande skall också underrättas om att han eller hon kan begära att frågan hänskjuts till myndigheten och att ett beslut av myndigheten krävs för att ett avgörande skall kunna överklagas. Mot myndighetens avslagsbeslut får sökanden enligt 15 kap. 7 § sekretesslagen föra talan, i flertalet fall hos kammarrätt. Att ett beslut som går att överklaga skall förses med en anvisning om hur det kan överklagas följer av 21 § förvaltningslagen.

Myndigheters beslut att vägra lämna ut en handling kan således överklagas. En förutsättning är dock att det finns ett av myndigheten fattat avslagsbeslut. Om ett beslut skrivits under av någon som inte har bemyndigande att på myndighetens vägnar fatta ett sådant beslut skall överklagandeinstansen inte ta upp överklagandet till prövning (se RÅ 1991 not 320).

Av 31 § verksförordningen (1995:1322) följer att ett delegationsbeslut skall vara skriftligt. De anställda på en myndighet måste också för att kunna hänskjuta frågan till myndigheten ha kunskap om vem som är behörig att fatta beslut för myndighetens räkning.

Högskoleverket konstaterar att det av högskolans delegationsordning framgår att förvaltningschefen har rätt fatta beslut om offentlighet eller sekretess

för allmänna handlingar. Därmed har GIH skapat förutsättningar att hantera en begäran om utlämnande av allmän handling på ett korrekt sätt.

Registrering

I 15 kap. 1 och 2 §§ sekretesslagen (1980:100) regleras myndigheternas skyldighet att registrera allmänna handlingar och vad registret skall innehålla. I 1 § anges bl.a. följande.

När allmän handling har kommit in till eller upprättats hos myndighet skall handlingen registreras utan dröjsmål, om det inte är uppenbart att den är av ringa betydelse för myndighetens verksamhet. I fråga om allmänna handlingar, för vilka sekretess inte gäller, får dock registrering underlåtas om handlingarna hålls så ordnade att det utan svårigheter kan fastställas om handlingen har kommit in eller upprättats.

Enligt 2 § skall, beträffande handling som registreras enligt 1 §, det av registret framgå bl.a. datum då handlingen kom in eller upprättades, diarienummer eller annan beteckning som åsatts handlingen och vem handlingen har kommit från.

Dessa bestämmelser om diarieföring har kommit till för att garantera att den som vill ta del av allmänna handlingar också har denna möjlighet, bl.a. genom att handlingarna går att identifiera. Ett annat syfte som diarieföringen möjliggör är kontrollfunktionen. Den omständigheten, att myndigheterna är medvetna om att deras handlingar när som helst kan bli föremål för granskning, utgör en betydelsefull garanti för att mål och ärenden handläggs korrekt (Alf Bohlin, *Offentlighetsprincipen*, 6:e upplagan, 2001, s. 20.)

Högskoleverket fann vid sin granskning av överklagade ärenden att uppgifter om när handlingarna kom in eller upprättades hos GIH saknades i diariet. Eftersom GIH har bestämt att överklagade ärenden skall registreras skall sådana uppgifter framgå av diariet.

Justitieombudsmannen (JO) har i ämbetsberättelsen 1995/96 s. 485–488 anfört följande. Det råder visserligen frihet för en myndighet att avgöra om allmänna handlingar, för vilka sekretess inte gäller, skall registreras eller om registreringen skall ersättas med en på visst sätt ordnad förvaring av handlingarna, jfr 15 kap. 1 § sekretesslagen. När myndigheten har bestämt sig för ettdera systemet måste detta emellertid tillämpas konsekvent. Det kan således inte godtas att allmänna handlingar av ett visst slag ömsom registreras, ömsom ”bara” hålls ordnade i viss ordning. Om det t.ex. har bestämts att handlingar tillhörande vissa ärendeslag skall registreras krävs det således att alla nämnda handlingar som hör till sådana ärenden också diarieförs.

Högskoleverket kan konstatera att det vid granskningen av överklagade ärenden på plats var svårt att följa ärenden om antagning från ansökan till beslut och överklagande. Högskoleverket var tvunget att vända sig till en handläggare för att få klarhet i vilka de överklagade ärendena var och vad

som hänt i ärendena. Detta berodde bl.a. på att diarieföringen av överklagade ärenden inte alltid var konsekvent genomförd, i och med att bara vissa av de ärenden som överklagats hade registrerats i diariet. Högskoleverket vill i detta sammanhang även hänvisa till vad som anförs om ankomststämpel under avsnittet 17.

Vid granskningen av ärenden om examensbevis, tillgodoräknande och vissa ärenden om anstånd har framkommit att inkomna ansökningshandlingar saknar uppgift om ankomstdatum (ankomststämpel). Att ärendena inte ankomststämplas försvårar för högskolan att uppfylla kravet som ställs i 15 kap. 2 § första stycket 1 sekretesslagen på att det av registret skall framgå datum då handlingen kom in eller upprättades. Beräkningen av handläggningstiden underlättas också om handlingarna ankomststämplas. Det är således lämpligt att sätta en ankomststämpel på alla inkommande allmänna handlingar. (Jfr JO:s beslut 2004-03-09, dnr 4675-2003).

Sammanfattningsvis anser Högskoleverket att det är nödvändigt med en översyn av GIH:s diarieföring. Det var även svårt för Högskoleverket att på plats få klarhet i var efterfrågade handlingar fanns. Högskolan måste därför också se över sina rutiner i detta avseende så att handlingar snabbt kan tas fram vid förfrågningar. Då högskolan har förklarat att en konsult har anlåtats förutsätter verket att GIH kommer till rätta med problemen och att även frågan om diarieföringen beaktas i detta sammanhang.

15. Posthantering

Högskoleverket har bitt GIH att beskriva rutinerna för hantering av post, e-post och telefax, och frågat om det finns rutiner för hantering av post som adresserats till de anställda personligen vid deras ledigheter eller annan frånvaro.

GIH har svarat följande. Posten tas emot av vaktmästeriet för sortering. Post till myndigheten tas emot av registratorn. Post till namngivna medarbetare lämnas i deras postfack. På samma sätt hanteras e-post och telefax.

Vid längre frånvaro eller ledigheter eftersänds posten till berörd medarbetare alternativt öppnas av en arbetskamrat eller registratorn, efter överenskommelse med berörd medarbetare.

Vid besöket upplyste registratorn om följande. Man använder sig inte generellt av några fullmakter. Hon har, som rektorns sekreterare en muntlig fullmakt från rektorn att öppna hans pappersförsändelser. Rektorn har en bärbar dator från vilken han ständigt avläser sin e-post. Han kan e-posta henne handlingar vid behov. Hon har däremot ingen fullmakt att öppna förvaltningschefens post. För e-postförsändelser använder sig högskolan av funktionsadresser. Det finns inga riktlinjer som gäller för hela GIH, därför finns inga rutiner om att personalen skall bevaka varandras e-postbrevlådor.

Vid institutionen uppgav personalen att man har individuella lösningar vid frånvaro. Vissa medarbetare lämnar lösenord till varandra, andra har muntlig överenskommelse med IT-avdelningen.

Högskoleverkets bedömning

Myndigheter måste vid förfrågan från någon enskild kunna pröva om den post som är adresserad till de anställda personligen utgör allmän handling. Myndigheter måste därför ha tillgång till de anställdas post vid deras frånvaro. JO har i ett beslut den 22 januari 2002, dnr 2668-2000, uttalat att om befattningshavare har egna e-postadresser hos en myndighet, måste myndigheten ha rutiner som tillförsäkrar att såväl innehållet i befattningshavarens e-postbrevlåda som e-postloggen är tillgängliga för myndigheten även under befattningshavarens frånvaro. Myndigheters rätt att ta del av vanliga postförsändelser som har adresserats direkt till en befattningshavare grundas normalt på fullmakt från befattningshavaren. Ett sådant system är lämpligt även för e-posten.

Högskoleverket vill framhålla att bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet (offentlighetsprincipen) är tillämpliga på både pappersförsändelser och post som sänds på elektronisk väg. Bestämmelser om allmänna handlingars offentlighet finns i 2 kap. tryckfrihetsförordningen (TF).

I 2 kap. 1 § TF anges följande.

Till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning skall varje svensk medborgare ha rätt att ta del av allmänna handlingar.

Enligt 2 kap. 3 § TF förstås med handling en ”framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel”. En handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och enligt 6 eller 7 § TF är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndigheten.

En förutsättning för att offentlighetsprincipen skall kunna fungera i praktiken är att det går att ta reda på vilka allmänna handlingar som finns hos en myndighet. Grundläggande bestämmelser om myndigheternas skyldighet att registrera (diarieföra) allmänna handlingar finns därför i sekretesslagen.

Det anförda innebär att e-brev skall hanteras så att allmänheten kan få vetskap om deras existens och kunna ta del av försändelsen vid förfrågan. Det räcker inte med att varje handläggare själv bevakar sin e-post. GIH måste ha tillgång till de e-postmeddelanden som skickas till de anställda vid deras frånvaro för att vid förfrågan från någon enskild kunna pröva om aktuell handling utgör allmän handling. En sådan prövning skall ske skyndsamt (se 2 kap. 12 och 13 §§ TF).

I sammanhanget vill Högskoleverket uppmärksamma på en konflikt som kan uppstå om personalen inte har lämnat något medgivande till att någon annan öppnar hans eller hennes post som är personadresserad. Konflikten framgår av JO:s uttalande i ett beslut den 16 november 2001, dnr 2022-2000.

Beslutet gällde en arbetsgivare som öppnade all post, även brev som var adresserade personligen till de anställda, och någon fullmakt fanns inte i det aktuella fallet. JO anförde att en försändelse som är adresserad till en myndighet inte får bli liggande oöppnad om en tjänsteman av någon anledning inte är närvarande. Dock får man inte bortse från möjligheten att försändelsen inte rör tjänsten, utan mottagarens rent privata angelägenheter. Brytande av försändelsen kan därför komma i konflikt med intresset att slå vakt om privatlivets helgd, jämför också bestämmelser i 4 kap. 9 § brottsbalken om intrång i förvar. För att en myndighet skall kunna komma tillrätta med de problem som kan uppstå beträffande personadresserad post är det lämpligt att de anställda ger fullmakt till någon annan vid myndigheten att öppna post med personlig adress. Myndigheten kan dock inte kräva att samtliga anställda skall ge fullmakt till registratören eller någon annan.

GIH har uppgett att det inte finns några riktlinjer för hantering av post som adresserats till de anställda personligen vid deras ledigheter eller annan frånvaro. Vidare framkom vid besöken på registraturen och institutionen att ansvaret för bevakning av e-posten helt har lagts på personalen, men att de anställda inte hade fått någon egentlig utbildning i dessa frågor.

Högskoleverket vill sammanfattningsvis framhålla att högskolan borde införa rutiner som garanterar att innehållet i de anställdas e-postbrevlådor är tillgängligt för myndigheten även under personalens frånvaro. Verket anser därför att det vore lämpligt om högskolan utarbetar riktlinjer för hantering av personadresserad post – såväl försändelser på papper som elektroniska – samt att i samband med detta informera personalen om vad som gäller. Rektorn uppgav att GIH med hjälp av en konsult ser över offentlighets- och registreringsfrågor och att man också skall försöka lösa nu nämnda frågor. Högskoleverket utgår därför från att så kommer att ske.

Förvaltningslagen och verksförordningen

16. Besök och öppethållande

Högskoleverket har bett GIH att redogöra för hur högskolan uppfyller de krav som ställs på att myndigheterna skall ta emot besök och hålla öppet under viss tid.

GIH har svarat bl.a. följande.

GIH:s lokaler är öppna vardagar kl. 07.30–22.00, fredagar kl. 07.30–19.30 och lördagar kl. 07.30–14.00. Växeln är öppen vardagar kl. 07.45–16.00.

I samband med semestrar och helger görs ett schema över vilka medarbetare som finns på GIH. GIH:s krisgrupp kan alltid nås per mobiltelefon.

Högskoleverkets bedömning

I 5 § förvaltningslagen (1986:223) ställs krav på att myndigheter skall ta emot besök och telefonsamtal från enskilda samt hålla öppet under viss tid. Myndigheterna skall också se till att det är möjligt för enskilda att kontakta dem med hjälp av telefax och elektronisk post och att svar kan lämnas på samma sätt. I paragrafens tredje stycke anges att en myndighet skall ha öppet under minst två timmar varje helgfri måndag till fredag för att kunna ta emot och registrera allmänna handlingar och för att kunna ta emot framställningar om att få ta del av allmänna handlingar som förvaras hos myndigheten.

GIH har vid Högskoleverkets tillsynsbesök upplyst om att GIH:s reception är öppen varje vardag kl. 07.45–16.15 men stängt för lunch kl. 12.00–12.30. Under sommarmånaderna är receptionen alltid öppen minst två timmar varje vardag.

Högskoleverket bedömer att kraven i 5 § förvaltningslagen är uppfyllda.

17. Handläggningstider

Högskoleverket har frågat var i GIH:s organisation ärenden om antagning, tillgodoräknande och examensbevis handläggs och om GIH har riktlinjer för hur lång handläggningstiden för olika ärenden bör vara. Verket har vidare frågat GIH vad man anser vara en acceptabel handläggningstid för examensärenden och bett om en redogörelse för hur lång handläggningstiden normalt är för överlämnanden av ett överklagande till Överklagandenämnden för högskolan, uppdelat på de olika ärendekategorier som förekommer.

GIH har svarat bl.a. följande. Ärenden om antagning och examensbevis handläggs av utbildningsavdelningen på delegation av förvaltningschefen. Ärenden om tillgodoräknande handläggs av utbildningssamordnaren i samråd med den ämnesansvarige läraren och beslutas av institutionsrådet. Vid beslut som innebär principiella ställningstaganden fattas beslutet efter samråd

med forsknings- och utbildningsnämnden och lärarutbildningsnämnden. Alla ärendena skall handläggas skyndsamt. Handläggningstiden för ärenden om examensbevis är tre veckor, vilket GIH anser vara acceptabelt. Den normala handläggningstiden för överlämnande av ett överklagande till Överklagandenämnden för högskolan är en månad när det gäller ärenden om antagning och tillgodoräknande.

Vid besöket upplyste förvaltningschefen om att det inte finns några riktlinjer för hur lång handläggningstiden för olika ärenden bör vara.

Examensärenden

Vid stickprov kontrollerades 20 examensärenden som kommit in till GIH år 2003–2006. Handläggningstiden underskrider i fjorton av fallen två månader. I sex av de granskade ärendena överskred dock handläggningstiden två månader.

GIH uppgav vid tillsynsbesöket att inga examensbevis utfärdades mellan den 1 oktober 2005 och den 20 juni 2006. Detta på grund av att högskolan bytte namn och logotyp den 1 oktober 2005. De nya examensbevisen var inte klara förrän i juni 2006.

Ärenden om tillgodoräknande

Högskoleverket har vid besöket granskat tio slumpvis utvalda ärenden om tillgodoräknande. Handläggningstiden håller sig i nio ärenden inom tio veckor, i de flesta av fallen under fyra veckor. I ett ärende uppgick handläggningstiden till cirka nio månader.

Ärenden om anstånd och studieuppehåll

Högskoleverket har slumpvis granskat tio ärenden om anstånd med att påbörja studier. Ärendena har avsett åren 2003–2006. I vissa fall saknar ansökningarna ankomststämpel. Diarienummer anges inte på handlingarna. Handläggningstiden har då fått beräknas från dateringen av ansökningarna. I alla granskade ärendena utom ett understiger handläggningstiden två veckor.

Vidare har tio slumpvis utvalda ärenden om studieuppehåll granskats, varav fem där beslut har fattats vid institutionen och fem där beslut har fattats vid utbildningsavdelningen. Ärendena har avsett åren 2005–2006.

Vad gäller ärendena hos institutionen har alla ansökningar ankomststämplats och diarienummer angetts på handlingarna. Handläggningstiden varierar från drygt en vecka till drygt två månader. Fyra av fem ärenden avgjordes inom en och en halv månad.

De granskade ärendena hos utbildningsavdelningen har avsett återupptagande av studier efter studieuppehållen. Tillgängliga ansökningshandlingar är ankomststämplade med angivande av diarienummer. Tiden från ansökan till att besked har lämnats till studenterna är omkring två till tre månader. Beskeden har (utom i ett fall) innehållit bland annat information om att studenten har beviljats återupptagande av studierna, vid vilken studiegrupp studenten

har beretts plats samt tidpunkten för terminsstarten. Beskeden har lämnats i början av december 2005 då studierna skulle återupptas vårterminen 2006 och i slutet av juni månad 2006 då studierna skulle återupptas kommande hösttermin.

Överklagade ärenden

Vid besöket hos registraturet avsåg Högskoleverket att granska handläggningstiderna för överklagade studentärenden för tiden 2005–2006 fram till tiden för verkets besök. Högskoleverket fann att det inte var möjligt att via diariet inhämta en ärendelista på överklagade ärenden.

Vid tillsynsbesöket överlämnade registratören två pärmar som skulle innehålla samtliga överklagade ärenden. Högskoleverket kunde dock, efter ha gått igenom innehållet i pärmarna, konstatera att det inte fanns några ärenden som GIH hade överlämnat till ÖNH. I ytterligare en pärm hos registratören och i en pärm hos en handläggare påträffade verket ett ärende där det inte fanns någon tidsuppgift om när ärendet hade överlämnats till ÖNH. Av handlingarna i ärendet framgick att överklagandet kom in till VHS den 24 juli 2006, att GIH fattat ett beslut den 16 oktober 2006 och att ärendet kom in till ÖNH den 17 oktober 2006. Det är dock oklart när överklagandet kom in till GIH, då detta varken framgår av akten eller diariet. Högskoleverket kan därför endast konstatera att det inte går att granska handläggningstiderna för ärenden som har överklagats (se även avsnitt 14).

Högskoleverkets bedömning

Enligt 7 § förvaltningslagen skall varje ärende där någon enskild är part handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersetts.

Examensärenden

Justitieombudsmannen (JO) har i flera beslut uttalat sig om handläggningstiden för examensbevis. I ett ärende hade handläggningen av två studenters ansökningar om examensbevis tagit fyra och en halv respektive två och en halv månad. JO fann att handläggningstiderna, mot bakgrund av det allmänna skyndsamhetskravet i 7 § förvaltningslagen, inte var godtagbara (se JO:s beslut 2004-12-06, dnr 314-2004 och 673-2004).

Högskoleverket anser att handläggningstiderna för examensärenden normalt inte bör överstiga två månader. I sex av de examensärenden som Högskoleverket granskat översteg handläggningstiden två månader.

GIH har efter tillsynsbesöket förklarat att handläggningstiden är missvisande eftersom studenterna lämnar in ansökningar om examensbevis innan kurserna är avslutade. Handläggningstiden för examensärenden är enligt GIH tre veckor när samtliga kurser är avslutade.

Högskoleverket förutsätter att när en ansökan om examensbevis är komplett så beaktar högskolan det allmänna skyndsamhetskravet i 7 § förvaltningslagen.

Ärenden om tillgodoräknande

Handläggningstiderna för de granskade ärendena om tillgodoräknande håller sig i de flesta ärenden under fyra veckor, vilket Högskoleverket finner är tillfredsställande. I ett ärende uppgick dock handläggningstiden till cirka nio månader. Anledningen till detta framgick inte. Enskilda ärenden kan emellertid kräva omfattande utredningar, vilket kan försvara en lång handläggningstid.

Ärenden om anstånd och studieuppehåll

Högskoleverket har inget att anmärka på handläggningstiderna för de granskade ärendena om anstånd. I samtliga ärenden utom ett understeg handläggningstiderna två veckor.

Handläggningstiderna får i huvudsak anses vara acceptabla för de granskade ärendena om studieuppehåll som handlagts vid institutionen. Fyra av fem ärenden avgjordes inom en och en halv månad.

Handläggningstiderna för de granskade ärendena om studieuppehåll (återupptagande av studier) som handlagts vid utbildningsavdelningen är något längre. Av planerings- och studieadministrativa skäl förefaller det dock svårt att ge dessa typer av besked vid en tidigare tidpunkt före terminsstart. Mot denna bakgrund framstår inte handläggningstiderna som orimliga.

18. Överklagandehänvisningar

Högskoleverket har bett GIH att komma in med kopior av samtliga typer av överklagandehänvisningar som förekommer inom GIH. Högskoleverket har vidare frågat om GIH har riktlinjer för hur överklaganden skall hanteras och, om så är fallet, bett GIH bifoga riktlinjerna. Högskoleverket har dessutom frågat om det alltid finns en överklagandehänvisning vid negativa beslut om examen och vid negativa beslut om tillgodoräknande.

GIH har svarat att överklagandehänvisningar lämnas vid varje beslut som kan överklagas, även vid negativa beslut om examen och tillgodoräknande. Högskolan har vidare bifogat en överklagandehänvisning för beslut som gäller studentärenden.

Vid besöket upplyste förvaltningschefen om att det inte finns några riktlinjer för hur överklaganden skall hanteras. Högskoleverket fick vid tillsynsbesöket ta del av ytterligare en överklagandehänvisning. Enligt högskolan är det denna, och inte den som GIH tidigare skickat till verket, som nu lämnas när högskolan fattar negativa beslut i studentärenden. Högskoleverket fick även den överklagandehänvisning som GIH lämnar när anställningsärenden avslås.

Högskoleverkets bedömning

I 21 § förvaltningslagen anges bl.a. att om ett beslut går parten emot och kan överklagas, skall parten underrättas om hur beslutet kan överklagas. Enligt bestämmelsen har myndigheter således en skyldighet att lämna en överklagandehänvisning. Av 23–25 §§ förvaltningslagen framgår hur beslut överklagas. Överklagandehänvisningen måste överensstämja med vad som föreskrivs i 23 § förvaltningslagen om hur ett beslut överklagas, t.ex. tiden för överklagandet och klagoskrivelsens adressat. Av överklagandehänvisningen bör det också framgå att överklagandet skall vara ställt till den instans som skall pröva överklagandet. Anges överinstansen som skrivelsens adressat klargörs att det är fråga om ett överklagande och inte en önskan om att beslutsmyndigheten själv skall ompröva sitt beslut (se Hellners och Malmqvist, *Förvaltningslagen med kommentarer*, 2003, s. 235).

Högskoleverket har granskat de överklagandehänvisningar som GIH har lämnat till verket. Högskoleverket konstaterar att den *överklagandehänvisning i studentärenden* som högskolan skickat till verket före besöket är rätt utformad. Detta till skillnad från den överklagandehänvisning som lämnades vid besöket, vari anges att överklagandet skall ha inkommit till GIH senast tre veckor efter daterat beslut. Det korrekta enligt 23 § andra stycket förvaltningslagen är att överklagandet skall ha kommit in till beslutsmyndigheten inom tre veckor från den dag klaganden fick *del* av beslutet.

Högskoleverket utgår från att GIH ändrar den felaktiga överklagandehänvisningen.

I den överklagandehänvisning som GIH har för avslagsbeslut i *anställningsärenden* anges att ett överklagande inte kan prövas efter det att den angivna överklagandetiden gått ut. Bestämmelser om överklagandetider, och följderna av att inte överklaga i rätt tid, finns i 24 och 30 §§ förvaltningslagen. Mot bakgrund av dessa bestämmelser finner Högskoleverket att GIH:s formulering är ofullständig och kan missförstås. Formuleringen bör därför skrivas om eller utgå.

Beslut som saknar överklagandehänvisningar

GIH har vid besöket uppgett att överklagandehänvisningar alltid bifogas vid helt eller delvis avslag när det gäller ärenden om tillgodoräkning. Av de granskade avslagsbesluten om tillgodoräkning framgår det dock inte att överklagandehänvisning har bifogats. Högskoleverket anser att det bör framgå av avslagsbesluten att överklagandehänvisning har lämnats.

Högskoleverket har vid tillsynsbesöket även funnit andra beslut där överklagandehänvisning inte tycks ha lämnats. Det har gällt ärenden om behörighet vid antagning till grundläggande högskoleutbildning, undantag från behörighetsvillkor och studieuppehåll. Enligt 12 kap. 2 § högskoleförordningen kan sådana beslut överklagas till ÖNH. Det bör understrykas att rätten att överklaga är en viktig del av studenternas rättssäkerhet. GIH bör därför se

över sina rutiner för att säkerställa att överklagandehänvisningar lämnas där så krävs. Högskoleverket kommer att följa upp denna fråga.

Upplysningsvis kan nämnas att hanteringen av överklaganden behandlas i Högskoleverkets rapport *Högskolornas handläggning av överklaganden*, Högskoleverkets rapportserie, 2006:51 R.

19. Formella krav på högskolans beslut

Högskoleverket har frågat om GIH anser att högskolan uppfyller de formella krav på beslut som anges i 31 § verksförordningen och i 19–21 §§ förvaltningslagen.

GIH har svarat ja på denna fråga.

Högskoleverket har granskat ett antal slumpvis utvalda beslut fattade av prefekten vid institutionen. Dessa har funnits samlade i särskild pärm hos prefekten. Besluten har fattats under åren 2005 och 2006. Högskoleverket har i övrigt granskat ärenden om bland annat anstånd och studieuppehåll.

Högskoleverkets bedömning

Enligt 24 § verksförordningen skall ärendena hos en myndighet avgöras efter föredragning. I arbetsordningen eller i särskilda beslut får det medges att ärenden som avgörs av någon annan tjänsteman än myndighetens chef inte behöver föredras. I 25 § samma förordning anges att myndighetens chef utan föredragning får fatta beslut som inte kan skjutas upp till dess att ärendet hunnit föredras.

Enligt 31 § verksförordningen skall det för varje beslut finnas en handling som visar

- dagen för beslutet
- beslutets innehåll
- vem som har fattat beslutet
- vem som har varit föredragande
- vem som har varit med om den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

De angivna bestämmelserna skall enligt 1 kap. 5 § högskoleförordningen tillämpas på högskolorna.

Vid myndighetsutövning mot någon enskild är även bestämmelserna i 19–21 §§ förvaltningslagen tillämpliga. I sådana fall skall ett beslut varigenom en myndighet avgör ett ärende med vissa undantag innehålla de skäl som har bestämt utgången. Om beslutet går parten emot och kan överklagas skall, förutom överklagandehänvisning, även eventuell avvikande mening framgå.

Som framgår av den tidigare redovisningen är huvudregeln att ärenden vid en högskola skall avgöras efter föredragning. Högskolan kan emellertid besluta att göra undantag från kravet på föredragning. Om föredragning skall ske i

ett ärende skall beslutshandlingen innehålla uppgift om vem som har varit föredragande.

Högskoleverket har i samband med tillsynsbesöket granskat ett antal slumpvis utvalda beslut som har fattats vid GIH. Bland annat har verket granskat ett antal prefektbeslut samt beslut i ärenden om anstånd och studieuppehåll. När det gäller de granskade prefektbesluten, liksom de beslut om studieuppehåll som har fattats vid institutionen, anges inte någon föredragande i beslutshandlingarna. Detsamma gäller bl.a. de granskade besluten om anstånd som på senare tid har fattats vid utbildningsavdelningen. Högskoleverket uppfattar detta som att föredragning inte har skett. Det har dock inte framkommit att GIH skulle ha beslutat att göra undantag från kravet på föredragning för någon ärendegrupp. Något undantag finns till exempel inte angivet i tillgängliga delegationsordningar.

Ärenden vid GIH skall således enligt verksförordningens huvudregel avgöras efter föredragning. GIH kan dock besluta om att göra undantag från kravet på föredragning. Såvitt Högskoleverket kunnat utreda har GIH inte fattat något sådant generellt beslut. Om föredragning skall ske måste beslutshandlingen innehålla uppgift om vem som har varit föredragande i ärendet. Högskoleverket förutsätter att GIH i framtiden följer verksförordningens bestämmelser i detta avseende.

Högskoleverket har tidigare redovisat sin bedömning att GIH bland annat måste se till att endast behöriga befattningshavare fattar beslut i anståndsärenden och att högskolan bör se över utformningen av besluten om studieuppehåll. I vissa fall bör även överklagandehänvisning lämnas.

20. Författningenlig verksamhet

Högskoleverket har frågat vilka åtgärder rektorn vidtar för att uppfylla kraven på författningenlig verksamhet enligt verksförordningen.

GIH har svarat följande. Den årliga revisionen av verksamheten sker genom Riksrevisionens granskning av GIH:s årsredovisning. En uppföljning av revisorernas synpunkter, samt beslut om åtgärder, sker i anslutning till revisorernas promemoria. GIH skall även följa en rad lagar och förordningar som reglerar verksamheten och som inte alltid finns som återrapporteringskrav i regleringsbrevet. Dessa skall följas upp på delegation från rektorn till prefekten och förvaltningschefen. I rektorns delegation indelas ärendena i olika grupper: personalärenden, ekonomiärenden, fastighetsärenden, studentärenden etc. För vart och ett av dessa områden finns ansvariga inom högskolan som skall se till att gällande regelverk efterlevs. Förvaltningschefen och prefekten delegerar i sin tur grupper av ärenden till olika befattningshavare. Till exempel delegerar förvaltningschefen de flesta ekonomiärendena till ekonomichefen och utbildningsärendena till utbildningssamordnaren på utbildningskansliet. Myndighetschefen försöker kontinuerligt – genom personliga besök, uppföljning och

frågor kring verksamheten – på olika sätt få en bild av om verksamheten bedrivs på ett föfattningsenligt sätt.

Högskoleverkets bedömning

Av 7 § verksförordningen framgår att myndighetens chef skall se till att verksamheten bedrivs föfattningsenligt.

Högskoleverket konstaterar att de åtgärder som GIH redovisat är grundläggande för att verksamheten skall bedrivas föfattningsenligt.